

NARODOWY
INSTYTUT
ZDROWIA
PUBLICZNEGO

PAŃSTWOWY INSTYTUT
BADAWCZY

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody - wymagania, wyzwania oraz szanse dla producentów wód butelkowanych

dr Joanna Ziemska

Zakład Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody

- Dokument niezbędny do uznania naturalnej wody mineralnej, źródlanej czy stołowej przez Główny Inspektorat Sanitarny
- Zgodny z wymaganiami Rozporządzenia Ministra Zdrowia z 31.03.2011r. w sprawie naturalnych wód mineralnych, wód źródlanych i wód stołowych (Dz.U. 2011 nr 85 poz. 466) oraz Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/54/WE z dnia 18 czerwca 2009r. w sprawie wydobywania i wprowadzania do obrotu naturalnych wód mineralnych

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody

Zgodnie z art. 40 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. 2023.1448 t.j.):

"Przepisy art. 33-39 nie mają zastosowania do wód leczniczych wykorzystywanych w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego w celach leczniczych określonych w przepisach ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 151) oraz tych wód wprowadzanych do obrotu w opakowaniach na zasadach określonych przepisami prawa farmaceutycznego"

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody

Od 2011r. wydawana bezterminowo pod warunkiem, że wszystkie dane zawarte w sporządzonym dokumencie pozostają bez zmian

Podstawą do ponownej oceny i kwalifikacji rodzajowej lub jej aktualizacji są m.in.:

- zmiany w poziomie mineralizacji wody (zaobserwowanie różnic $> \pm 20\%$)
- zmiany w ilości eksploatowanych otworów tworzących ujęcie
- modyfikacje procesów technologicznych

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody

Wykonywana w celu potwierdzenia:

- pierwotnej czystości wody
- stabilnego składu chemicznego wody
- zawartości składników mineralnych
- bezpieczeństwa zdrowotnego wody
- braku wpływu zastosowanych procesów technologicznych na naturalny stan wody
- zgodności oznakowania wody z obowiązującymi aktami prawnymi

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody - wymagane dokumenty

- wniosek o wydanie oceny i kwalifikacji rodzajowej (dostępny na stronie internetowej NIZP PZH-PIB)
- pozwolenie wodnoprawne na wydobywanie wody
- dokumentacja hydrogeologiczna zawierająca informacje o zestawieniu zbiorczym wyników wiercenia otworu przez uprawnionego geologa, położeniu ujęcia, strefach ochrony bezpośredniej i pośredniej ujęcia wody
- decyzja dotycząca zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych ujęcia

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody - wymagane dokumenty

- schemat rozlewni i procesu rozlewniczego oraz wykaz stosowanych procesów technologicznych
- sprawozdania z badań fizykochemicznych, mikrobiologicznych oraz radiologicznych wody z odwiertu/ujęcia oraz wody w opakowaniu przeznaczonej do obrotu, zgodnie z aktualnymi wymaganiami Rozporządzenia Ministra Zdrowia
- wydruk etykiety wody butelkowanej

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody - wymagania dot. badań wody

Celem oceny i kwalifikacji rodzajowej wody jest m.in. określenie stabilności składu chemicznego wody oraz jej typu chemicznego

- Niezbędne jest dostarczenie przez producenta aktualnych wyników badań wody oraz archiwalnych (wykonanych w ciągu ostatnich 3 lat)
- Pełna analiza fizykochemiczna wody (zgodnie z zakresem wskazanym w zał. nr 3 do Rozp. Ministra Zdrowia) - raz w roku

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody - wymagania dot. badań wody

- ❑ W przypadku ujęć wielootworowych - skład mineralny wody jest wypadkową zawartości substancji mineralnych obecnych w wodach z otworów tworzących ujęcie
- ❑ Ujęcie wielootworowe określone jest jakościowo: poprzez zadeklarowanie ilości i nazw otworów, z których wody będą łączone oraz ilościowo, poprzez zadeklarowanie stosunku ilościowego, w jakim wody z poszczególnych studni będą łączone

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody - wymagania dot. badań wody

- ❑ § 2.3. Rozp. MZ z 31.03.2011r.: „skład chemiczny i inne właściwości naturalnej wody mineralnej powinny pozostać stałe (w ramach naturalnych wahań) w trakcie czerpania wody z danego otworu lub zespołu otworów tworzących ujęcie, w granicach zatwierdzonej wydajności eksploatacyjnej”
- ❑ Nie powinno się w trakcie eksploatacji i produkcji dowolnie dobierać proporcji ilościowych wód z poszczególnych studni, a także manipulować ilością otworów, z których wody będą łączone w ramach ujęcia
- ❑ Zmiany ilości otworów, zastąpienie jednych otworów innymi, a nawet zmiana proporcji mieszania wód z poszczególnych otworów, także modyfikacja stosowanych procesów technologicznych wymaga przeprowadzenia ponownej oceny i kwalifikacji rodzajowej wody

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody - wymagania dot. badań wody

- ❑ W przypadku wnioskowania o wydanie oceny i kwalifikacji rodzajowej w związku ze zmianą ilości poszczególnych otworów tworzących ujęcie lub wymianą jednego otworu na inny jak również zmianą kompozycji ilościowej, konieczne jest dostarczenie wyników badań pełnej analizy wody ze wszystkich studni tworzących ujęcie, nawet jeśli otwory wchodzące w skład ujęcia były wcześniej wykorzystywane lub nawet miały wydane własne oceny i kwalifikacje rodzajowe

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody - wymagania dot. badań wody

Badania kontrolne/ monitoringowe – krytyczne punkty kontroli

- Miejsce poboru wody surowej: badania mikrobiologiczne i zawartość innych wskaźników zanieczyszczenia (azotany (III), azotany (V), ChZT, przewodność elektryczna- jako indykator ogólnej mineralizacji)
- Zbiornik gromadzący wodę, przed jej wprowadzeniem na linię technologiczną - ujęcia o niskiej wydajności
- Woda z linii rozlewniczej po procesach odgazowania, napowietrzania i filtracji: badania organoleptyczne i mikrobiologiczne
- Woda w opakowaniu jednostkowym: bieżące badania organoleptyczne, mikrobiologiczne, stanu opakowań i szczelności zamknięć; okresowe badania fizykochemiczne

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody - wymagania dot. badań wody

Zakres badań monitoringowych	
wskaźniki organoleptyczne	zapach, smak, mętność, barwa
wskaźniki fizykochemiczne	przewodność elektryczna, pH
składniki niepożądane	azotany (III), azotany (V), jony amonu, żelazo, ChZT
składniki podstawowe	wymienione w znakowaniu produktu
wskaźniki mikrobiologiczne	§ 4. ust. 3-5 Rozp. MZ z 31.03.2011r.

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody - wymagania dot. procesów technologicznych

Dozwolone procesy technologiczne

- usuwanie składników nietrwałych takich jak związki żelaza, manganu, siarki (II) poprzez filtrację lub dekantację poprzedzoną napowietrzaniem i sedymentacją osadów
- usuwanie związków żelaza, manganu i siarki (II) oraz arsenu poprzez traktowanie wody powietrzem wzbogaconym w ozon tylko w ilości niezbędnej do przeprowadzenia tego procesu
- usuwanie innych nietrwałych składników metodami zatwierdzonymi
- częściowe lub całkowite usuwanie dwutlenku węgla wyłącznie metodami fizycznymi
- nasycanie lub ponowne nasycanie wody dwutlenkiem węgla

Nie powinny
zmieniać charaktery
stycznego składu
mineralnego wody
oraz jej stanu
mikrobiologicznego

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody - wymagania dot. procesów technologicznych

- Opis zastosowanych procedur technologicznych
- Aktualne certyfikaty jakości/atestów materiałów filtracyjnych

Zatwierdzone procesy technologiczne mają na celu usunięcie z wody składników nietrwałych tj. związków żelaza, manganu czy siarki (II)

Należy regularnie badać wodę po procesach technologicznych, w związku z możliwością zachodzenia procesów niepożądanych

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody - wymagania dot. etykiety

Etykieta - główne źródło informacji dla konsumenta

- Treść etykiety - czytelna i zrozumiała dla konsumentów
- Informacje, w szczególności dotyczące miejsca wydobycia wody, jej składu mineralnego nie mogą wprowadzać w błąd

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody - proponowany wzór etykiety

Etykieta – bok

- zawartość składników charakterystycznych (aktualne badania)
- suma substancji rozpuszczonych (aktualne badania)
- zastosowane procesy technologiczne

Etykieta - przód

- nazwa handlowa
- nazwa rodzajowa
- stopień mineralizacji
- stopień nasycenia CO₂
- właściwości szczególne - zał. nr 5 do Rozp.MZ

Etykieta - bok

- nazwa ujęcia
- lokalizacja ujęcia
- nazwa i adres producenta
- warunki przechowywania
- termin przydatności do spożycia
- pojemność opakowania

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody - szansą dla producentów

- Regularne badania fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody to zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentom
- Szansa dla producentów wód butelkowanych, aby dostarczać swoim klientom oraz kontrahentom aktualnych, rzetelnych i prawdziwych informacji dotyczących produkowanej wody

Ocena i kwalifikacja rodzajowa wody - nowy tryb

www.pl.freepik.com

Tryb zwykły - do 8 tygodni

Tryb przyspieszony – do 4 tygodni

Dane kontaktowe:

NIZP PZH-PIB

Zakład Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska
Pracownia Uzdrawiskowych Surowców Leczniczych
i Analiz Fizykochemicznych

Ul. Chocimska 24

00-791 Warszawa

tel. 22 54 21 319

e-mail: kwalifikacja.wody@pzh.gov.pl

Dziękuję za uwagę